

Länsstyrelsen
Västerbotten

Yttrande

Datum
2026-02-26

1 (5)

Diarienummer
9716-2025
KN2025/01412

Regeringskansliet
Kn.remissvar@regeringskansliet.se
Kn.e.remissvar@regeringskansliet.se
Filip.vestling@regeringskansliet.se

Yttrande över Energimarknadsinspektionens rapport Ei R2025:10 Vätgas i systemet – en gasmarknad i omställning

Er beteckning: KN2025/01412.

Sammanfattning

Länsstyrelsen har fått i uppdrag att yttra sig över remissen av Energimarknadsinspektionens rapport Ei R2025:10 Vätgas i systemet – en gasmarknad i omställning.

Hur utformning och omfattning av ledningsnät för gas i Västerbotten kommer se ut i framtiden är okänd, men för ledningar som inte är koncessionspliktiga kan det bli aktuellt med samråd enligt 12 kap. 6§ miljöbalken (12:6 samråd) på Länsstyrelsen om en väsentlig påverkan på natur- eller kulturmiljön förväntas uppstå. Länsstyrelsen anser att det i vissa fall kan bli svårt att hantera gasledningarna eller annan infrastruktur kopplad till gasledningarna som 12:6 samråd. Länsstyrelsen anser att det behövs en reglering som på ett bättre sätt ger möjlighet att ställa krav på denna typ av verksamhet utifrån dess påverkan på omgivningen. Länsstyrelsen har i dagsläget också utmaningar med att beakta rennäringens intresse i sina förelägganden enligt 12 kap. 6§ miljöbalken samt att ett 12:6 samråd ska handläggas inom 6 veckor och det ger utmaningar för större verksamheter/åtgärder som exempelvis längre gasledningarna.

Länsstyrelsen föreslår att de ändringar i 12 kap. miljöbalken samt förordning om anmälan för samråd som föreslogs i promemoria "Ytterligare steg för att förbättra genomförandet av MKB-direktivet, KN2023/04664" genomförs. Förändringarna skulle innebära att anmälningsplikt införs för vissa typer av verksamheter och att

tillsynsmyndigheten kan förelägga en verksamhetsutövare att söka tillstånd i de fall verksamheten bedöms innebära en betydande miljöpåverkan. Gasledningar som inte är koncessionspliktiga bör omfattas av dessa bestämmelser. Om förslaget till ändring i 12 kap. miljöbalken samt förordning om anmälan för samråd genomförs kommer det innebära att bedömning och beslut enligt 12 kap. får en större tyngd jämfört med nuvarande 12:6 samråd.

Gasledningar innebär i många fall mindre fysiska intrång än annan energiinfrastruktur, men samtidigt kan även små åtgärder på olämplig plats eller genom sitt bidrag till kumulativa effekter få stor betydning. Enligt förslaget ska koncession inte krävas för ombyggnad av en rad delar av ledningsnätet. Om ett sådant generellt undantag ska införas bör det, för att få till helhetsbedömningar, redan vid prövning av huvudledningen framgå inom vilket område sådana åtgärder kan bli aktuella alternativt att det preciseras närmare att ombyggnationer eller ny station kan ske inom ytan för en befintlig koncession.

Möjligheten för regeringen att medge undantag från ett antal bestämmelser för en transmissionsnäts- eller distributionsnätsoperatör som driver, eller avser att driva, verksamhet i Övre Norrland kan medföra att det blir enklare att starta sådan transmissions- eller distributionsnätsverksamhet för vätgas i Västerbotten. Länsstyrelsen anser att så länge det säkerställs att Eis lämplighetsprövning är tillräcklig omfattande kommer undantaget för certifiering inte betyda att oseriösa aktörer ges möjlighet att bygga och driva vätgasnät i Västerbotten samtidigt som att etablering av verksamhet kan underlättas.

Länsstyrelsens synpunkter

Vilka delar av ledningsnätet ska vara koncessionspliktiga

Det är i dagsläget oklart hur gasledningssystemet i Västerbotten kan komma att se ut och för vilka gasar. Utredningen av förslagets konsekvenser baserar sig i hög grad på det naturgasnät som redan finns idag i Västsverige, där det inte har visat sig ett behov för koncession för distributionsledningar. Länsstyrelsen instämmer med Ei i att det inte är nödvändigt att i dagsläget införa en ordning med ökade administrativa krav på verksamhetsutövare genom att alla distributionsledningar ska vara koncessionspliktiga. Länsstyrelsen instämmer också med Ei i att en analys av vilken som är den

lämpligaste regleringen för distribution (av vätgas) och anläggningar som ansluts till distributionsledningar kan behöva omprövas vid ett senare tillfälle.

I rapportens bilaga 1 sida 22 går det att läsa att "Samma miljöprövning sker oavsett om det är Energimarknadsinspektionen (Ei) eller annan myndighet som beslutar om koncession eller om ledning skulle vara befriad från kravet på koncession". Länsstyrelsen instämmer inte i detta och menar att den miljöprövning som sker i ett tillståndsärende inte kan jämföras med den prövning som sker i ett 12:6 samråd. Av denna anledning ser Länsstyrelsen ett behov för att förändra de bestämmelser i 12 kap. miljöbalken samt förordning om anmälan för samråd som föreslogs i promemoria "Ytterligare steg för att förbättra genomförandet av MKB-direktivet, KN2023/04664". Förändringarna skulle innebära att de gasledningar och andra anläggningar som inte omfattas av koncessionsplikt bedömas från fall till fall om de kan innebära en betydande miljöpåverkan och av den anledningen ska söka ett tillstånd. Länsstyrelsen anser att detta skulle innebära att det ges möjlighet att ställa krav på en verksamhet utifrån dess påverkan på omgivningen utan att man behöver införa koncessionsplikt för alla distributionsledningar och tillhörande anläggningar.

Bör det införas ytterligare undantag för ombyggnad eller uppförande av kompressorstation och liknande? (sida 377)

Förslaget till ny gasmarknadslag innehåller utöver regler för nybyggnation också regler om ombyggnation av befintliga ledningar. Det finns en risk att tillstånd till koncession kommer innebära en ny påverkan senare genom ombyggnation eller förändring av ledningen och att en sådan förändring kan medföra en påverkan som inte är oväsentlig både genom åtgärden i sig eller genom sitt bidra till kumulativa effekter. Det är otydligt om undantaget för ombyggnation eller tillkommande anläggningar innebär nya markanspråk och därmed hur påverkan blir både på bland annat natur- och kulturmiljö, men också för rennäringen. Det bör förtydliggöras i lag eller genom information i det enskilda ärendets ansökningshandlingar och därmed tillståndet vad tillståndshavaren har lov att göra inom vilket område så att det inte uppstår otydlighet i vad som faktiskt har prövats.

Samråd enligt 12 kap. 6§ miljöbalken för de delar av ledningsnätet som inte är koncessionspliktig

Länsstyrelsen ser risker med att delar av ett gasledningssystem vid byggnation eller ombyggnation ska hanteras som den förebyggande naturmiljötillsyn som 12:6 samråd är. Det är verksamhetsutövaren själva som ska bedöma om en väsentlig påverkan uppstår och ett 12:6 samråd behövas. Ifall miljöskador uppstår saknas sanktionsmöjligheter och ett förläggande om försiktighetsmått i ett 12:6 beslut har inte samma rättskraft som villkor i ett tillståndsbeslut.

I närtid har ett flertal domar från MÖD bedömt att en enskild sameby har talerätt och klagorätt i 12:6-ärenden då samebyarnas intresse sammanfaller med det allmänna intresset och 3 kap. 5 § miljöbalken ska tillämpas (mål M 9402-24 samt ÖM 7186-25). Länsstyrelsen anser att det är oklart hur den enskilda samebyns synpunkter ska tillämpas i samrådsbeslut enligt 12 kap. 6§ miljöbalken och att man inte i någon större utsträckning kan ta hänsyn till samebyarnas synpunkter i besluten. I vissa fall står också de försiktighetsåtgärder som meddelas till skydd för naturmiljön i konflikt med berörda samebyars intressen, exempelvis gällande lämplig tid för utförande av en viss åtgärd. Dessa problem riskerar fördröja utbyggnaden av gasledningsnätet. Det pågår i dagsläget domstolsprövningar som eventuellt kan ge tydlighet i detta.

Länsstyrelsen anser att det behövs en reglering av de ledningar och andra komponenter av gasledningsnätet som inte är koncessionspliktiga som på ett bättre sätt ger möjlighet att ställa krav på denna typ av verksamhet utifrån dess påverkan på omgivningen. Länsstyrelsen föreslår därför att de ändringar i 12 kap. miljöbalken samt förordning om anmälan för samråd som föreslogs i promemoria "Ytterligare steg för att förbättra genomförandet av MKB-direktivet, KN2023/04664" genomförs. Förslaget till ändringarna kommer innebära att bedömning och beslut enligt 12 kap. får en större tyngd jämfört med nuvarande 12:6 samråd om verksamheten kan innebära betydande miljöpåverkan.

Undantag Övre Norrland (sida 648)

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att Regeringen kan besluta att en transmissionsnäts- eller distributionsnätsoperatör för vätgas som driver, eller avser att driva, verksamhet i Övre Norrland får undantag från bestämmelser om åtskillnad (för att förhindra korssubventionering mellan de delar som bedrivs som monopol och

de konkurrensutsatta delarna) och, för transmissionsnätsoperatörer, certifiering (artiklarna 46, 68 och 71 i gasmarknadsdirektivet).

Länsstyrelsen anser att det är bra att underlätta för etablering av verksamhet i Västerbotten, men också att det ska säkerställas att Eis lämplighetsprövning i samband med handläggning av koncessionen (enligt 2 kap. 12§ i den föreslagna gasmarknadslagen 202x:xx) är tillräcklig för att inte oseriösa aktörer ska bygga och driva vätgasnät i Västerbotten.

Förslag på ändring i den föreslagna lagstiftningen

Länsstyrelsen anser att Myndigheten ska ha möjlighet att föra talan i koncessionsärendet för att tillvarata miljöintressen och andra allmänna intressen (jämför med 22 kap. 6§ miljöbalken). Om inte en sådan bestämmelse bedöms vara relevant bör Länsstyrelsen åtminstone utöver att vara obligatorisk remissinstans för koncessionsansökan (enligt förslaget till gasmarknadsförordningen 2 kap 7§) ges möjlighet att överklaga beslut om koncession till högre instans.

Länsstyrelsen anser att myndigheten också behöver kunna överklaga beslut om koncession enligt den föreslagna gasmarknadslagen till högre instans för att kunna driva och bevaka risk- och säkerhetsfrågor under prövningen av vätgasledningar.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av enhetschef Magnus Langendoen med miljöhandläggare Lisbet Bach som föredragande.